ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1950

Vyhlásené: 24.11.1950 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

**Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.**

**148.**

**Zákon**

zo dňa 25. októbra 1950,

**ktorým sa mení a doplňuje zákon o národných dopravných podnikoch.**

Národné shromaždenie Československej republiky usnieslo sa na tomto zákone:

**Čl. I.**

Zákon č. 311/1948 Sb., o národných dopravných podnikoch, sa mení a doplňuje takto:

1. V § 7 ods. 1 sa mení názov národného podniku „Československé železnice“ na „Československé štátne železnice“ a názov národného podniku „Československá automobilová doprava“ na „Československá štátna automobilová doprava“.
2. § 8 ods. 4 znie:

   „(4) Minister dopravy môže po dohode s ministrom financií do národných podnikov už zriadených začleniť aj iný národný majetok alebo previesť na ne záväzky patriace k národnému majetku; ak náleží taký majetok alebo záväzky do právomoci iného ministra, urobí tak po dohode s týmto ministrom. Naopak môže minister dopravy po dohode s ministrom financií vyňať jednotlivé majetkové časti alebo záväzky z národných podnikov zriadených podľa tohto zákona a po dohode s vecne príslušným ministrom ich previesť do jeho právomoci, aby o nich urobil opatrenie vo vlastnom odbore pôsobnosti.“
3. § 8 ods. 6 sa zrušuje.
4. Za § 8 sa vkladá nový § 8a tohto znenia:

**„§ 8a.**

Správa majetku.

(1) Vlastníkom majetku národného podniku je štát; národnému podniku je taký majetok sverený do správy. Vo veciach tohto majetku národný podnik vystupuje a koná vo vlastnom mene.

(2) Pokiaľ nie je inak ustanovené, zapisuje sa vo verejných knihách, úradných registroch alebo soznamoch vedených podľa československého práva ako vlastník nehnuteľnosti alebo práva, ktoré má národný podnik v správe, československý štát s vyznačením tohto národného podniku.

(3) Pokiaľ ide o majetok začlenený do národného podniku podľa § 8, konajú sa zápisy na návrh tohto národného podniku podľa listiny, ktorú o tom vydá Ministerstvo dopravy alebo ním poverený orgán.

(4) Národný podnik nesmie scudziť časti majetku svereného do jeho správy, ktoré sú určené na to, aby ich trvalo užíval. Úkony priečiace sa tomuto zákazu nemajú právne následky.

(5) Na majetkové časti uvedené v odseku 4 nemôžu tretie osoby nadobudnúť záložné alebo iné vecné práva či už knihovné alebo neknihovné.

(6) Výnimky zo zákazu scudzenia podľa odseku 4 a zákazu zaťaženia podľa odseku 5 povoľuje Ministerstvo dopravy po dohode s Ministerstvom financií.

(7) Záväzky národného podniku možno uspokojiť iba z majetku jemu svereného do správy, ktorý nie je určený na to, aby ho národný podnik trvalo užíval.

(8) Z majetku, ktorý má národný podnik v správe, nemožno žiadať ani dosiahnuť uspokojenie pohľadávok proti štátu.“

5. § 9 znie:

**„§ 9.**

Právne postavenie.

(1) Národné podniky sú samostatné právnické osoby.

(2) Národné podniky sa zapisujú do podnikového registra. V návrhu zápisu do tohto registra uvedie národný podnik názov, deň zriadenia, sídlo a spôsob jeho zastupovania a podpisovania.

(3) Národnému podniku “Československá štátna automobilová doprava„ prislúcha právo vyvlastnenia v rozsahu nevyhnutne potrebnom pre jeho vybudovanie a riadnu prevádzku podľa obdoby predpisov pre vyvlastnenie na účely železničné.“

6. § 11 znie:

**„§ 11.**

Zásady hospodárenia.

(1) Národné podniky sa spravujú zásadami socialistického hospodárstva. Sú najmä povinné plniť úlohy určené jednotným hospodárskym plánom čo najlepšie a najhospodárnejšie, zvyšovať produktivitu práce, starať sa o technický a hospodársky rozvoj dopravy, a tým zlepšovať svoje služby pracujúcemu ľudu. Pritom dbajú, aby sa úsilie o dosiahnutie priaznivých výsledkov v plnení plánovaných úloh a v úspornom hospodárení opieralo o socialistické uvedomenie zamestnancov v nich pracujúcich a o závislosť ich hmotných záujmov na týchto výsledkoch.

(2) Činnosť národného podniku je určovaná jeho podnikovým plánom. Podnikové plány sú svojím obsahom súčasťou jednotného hospodárskeho plánu.

(3) Národný podnik je povinný hospodáriť podľa rozpočtu, ktorý je základom finančného plánu tvoriaceho súčasť jeho podnikového plánu.

(4) Finančné hospodárenie národných podnikov upravujú osobitné predpisy.

(5) Národný podnik je povinný prevziať úlohy, požadované počas hospodárskeho obdobia a nepredvídané podnikovým plánom, i keď by ich plnenie zhoršovalo plánované výsledky národného podniku, ak to bude v naliehavom verejnom záujme a minister dopravy po

dohode s ministrom-predsedom Štátneho úradu plánovacieho a s ministrom financií to národnému podniku uloží.“

7. § 12 sa zrušuje.

8. § 13 ods. 2 znie:

„(2) Ministerstvo dopravy môže po vypočutí príslušného orgánu jednotnej odborovej organizácie národným podnikom tiež uložiť spoločné obstarávanie určitých úkonov, prác a dodávok.“

9. Diel III znie:

**„Diel III.**
**Organizácia národných podnikov.**

**§ 14.**

Zásady organizácie.

(1) Organizácia národného podniku sa musí prispôsobovať zásadám socialistického hospodárstva, musí zabezpečovať dokonalú spoluprácu a umožňovať úspešné plnenie plánovaných úloh.

(2) Vedenie národného podniku a jeho organizačných útvarov prislúcha vždy jedinému vedúcemu, ktorý má samostatnú rozhodovaciu právomoc.

**§ 15.**

Riaditeľ.

(1) Na čele národného podniku je riaditeľ, ktorý vedie jeho činnosť, zastupuje národný podnik a koná v jeho mene. Rozhoduje samostatne o všetkých veciach národného podniku, pokiaľ v jednotlivých prípadoch nie je určené, že potrebuje na svoje rozhodnutie predchádzajúci súhlas ministra dopravy alebo iného orgánu. Je priamo podriadený ministrovi dopravy a jemu zodpovedá za splnenie svojich povinností.

(2) Za úspešné splnenie plánu a najmä za jeho žiadúce prekročenie je riaditeľ, pokiaľ sa o to zaslúžil, osobitne odmeňovaný podľa smerníc, ktoré vydá minister dopravy po dohode s ministrom financií, ministrom práce a sociálnej starostlivosti a s príslušným orgánom jednotnej odborovej organizácie.

(3) Riaditeľa vymenúva a odvoláva vláda na návrh ministra dopravy po vypočutí príslušného orgánu jednotnej odborovej organizácie.

(4) Riaditeľom môže byť iba československý občan, ktorý musí byť ľudovodemokratickému poriadku oddaný, občiansky a mravne bezúhonný a na plnenie tejto funkcie schopný.

(5) Riaditeľ nesmie vykonávať zamestnanie, funkciu alebo činnosť, ktoré sú v rozpore so záujmami národného podniku.

(6) Riaditeľ sľúbi ministrovi dopravy, že bude svedomite plniť svoje povinnosti v súlade so záujmami štátu; sľub zároveň potvrdí písomne.

(7) Prejav, ktorým sa riaditeľ vzdáva svojej funkcie, berie na vedomosť minister dopravy, čím vzdanie sa nadobúda účinnosť.

(8) Dňom sľubu sa riaditeľ ujíma svojej funkcie a stáva sa zamestnancom národného podniku, pokiaľ ním nebol už skôr. Jeho pracovný pomer zaniká dňom, keď bol odvolaný, alebo dňom, keď sa vzalo na vedomosť, že sa vzdáva funkcie. Ak nedošlo k zániku pracovného pomeru za okolností, pre ktoré by inak bolo možno pracovný pomer zrušiť predčasne, prislúcha riaditeľovi plat po čas zodpovedajúci výpovednej lehote určenej všeobecnými predpismi.

(9) Na vymenúvanie a odvolávanie riaditeľa sa nevzťahujú predpisy o spolupôsobení závodného zastupiteľstva pri prijímaní a zaraďovaní zamestnancov na pracovné miesta, poprípade predpisy o súhlase závodného zastupiteľstva pri prepúšťaní zamestnancov; na jeho vymenúvanie a odvolávanie tiež nie je potrebný súhlas orgánu, ktorý je inak potrebný pri dojednávaní a rozviazaní pracovného pomeru.

**§ 16.**

Zastupovanie riaditeľa.

(1) Riaditeľa zastupuje v čase jeho neprítomnosti alebo zaneprázdnenia v plnom rozsahu jeho právomoci zástupca, ktorého vymenúva a odvoláva riaditeľ so súhlasom ministra dopravy; podrobnosti určí štatút národných podnikov (§ 25). Na ustanovenie zástupcu riaditeľa sa nevzťahujú predpisy o spolupôsobení závodného zastupiteľstva pri zaraďovaní zamestnancov na pracovné miesta.

(2) Štatút národných podnikov (§ 25) aj určí, ktoré ďalšie osoby a v akom rozsahu môžu konať v mene národného podniku.

**§ 17.**

Zápis riaditeľa a zástupcu do podnikového registra.

Národný podnik ohlási na zápis do podnikového registra svojho riaditeľa a jeho zástupcu. Tieto osoby sa podpíšu na súde alebo podajú svoj podpis v overenej forme. Za národný podnik podpisujú tak, že k vytlačenému alebo kýmkoľvek napísanému názvu národného podniku pripoja svoj podpis.

**§ 18.**

Podnikový hospodár.

(1) V národnom podniku musí byť ustanovený podnikový hospodár. Jeho povinnosťou je dbať najmä, aby národný podnik hospodáril v súhlase so svojím rozpočtom a plnil uložené úlohy čo najhospodárnejšie. Ak zotrvá riaditeľ, hoci ho upozornil, na pôvodnom rozhodnutí, ktoré ohrožuje docieliť hospodársky výsledok určený rozpočtom, je podnikový hospodár povinný podať o tom správu ministrovi dopravy.

(2) Podnikového hospodára vymenúva a odvoláva riaditeľ so súhlasom ministra dopravy. Ustanovenie § 16 ods. 1 vety druhej platí tu obdobne.

**§ 19.**

Zodpovednosť.

Riaditeľ a osoby, ktoré zastupujú národný podnik alebo obstarávajú jeho veci, zodpovedajú za škodu nimi spôsobenú národnému podniku. Náhrada sa od nich vymáha sporom.“

10. Diel IV znie:

**„Diel IV.**
**Rozvoj výrobných síl a zvyšovanie produktivity práce.**

§ 20.

V záujme rozvoja výrobných síl a zvyšovania produktivity práce musia sa národné podniky starať o prehĺbenie plánovania, zabezpečovať podmienky sústavného a všeobecného stúpania úrovne dopravy, zdokonaľovať organizáciu práce, starať sa o výber, rozmiestenie a rast kádrov a podporovať socialistické súťaženie, najmä úderníctvo a zlepšovateľské hnutie.“

11. V § 21 sa vkladá za odsek 2 nový odsek 2a tohto znenia:

„(2a) Pokiaľ tento zákon alebo predpisy podľa neho vydané neustanovujú inak, sú zamestnanci národného podniku prijímaní a na pracovné miesta zaraďovaní po prejednaní so závodným zastupiteľstvom. Na ich prepustenie je potrebný súhlas tohto orgánu.“

12. Za § 21 sa vkladá nový § 21a tohto znenia:

**„§ 21a**

Podnikový fond pracujúcich.

(1) Na podnietenie hmotného záujmu zamestnancov národného podniku na výsledkoch v plnení podnikového plánu slúži podnikový fond pracujúcich (v ďalšom len “fond„). Do fondu plynie podiel na zisku docielenom podľa plánu a podiel na lepšom hospodárskom výsledku, než bol plánovaný; minister dopravy môže po dohode s ministrom financií a s príslušným orgánom jednotnej odborovej organizácie určiť aj iný základ pre určenie prídelu fondu. Pri výpočte podielu na lepšom hospodárskom výsledku sa prihliada na celkovú výšku docieleného výsledku pred jeho prípadným zdanením.

(2) Prostriedky fondu používa riaditeľ po prejednaní s príslušným orgánom jednotnej odborovej organizácie.

(3) Minister dopravy určí po dohode s ministrom financií a príslušným orgánom jednotnej odborovej organizácie, ktorý majetok a záväzky národného podniku patria fondu. Majetok a záväzky, patriace fondu, a jeho hospodárenie sa vykazujú v národnom podniku oddelene.

(4) Minister dopravy po dohode s ministrom financií určí lehoty pre odvody podielov (prídelu), poprípade pre poskytovanie preddavkov na ne a po dohode s príslušným orgánom jednotnej odborovej organizácie vydá v rámci predpisov podľa § 25 podrobnejšie smernice o správe a prevádzke sociálnych, zdravotných, kultúrnych a telovýchovných zariadení fondov, ako aj o používaní prostriedkov týchto fondov. Minister dopravy môže po dohode s príslušným orgánom jednotnej odborovej organizácie aj upraviť vnútorné rozčlenenie fondov tak, aby zodpovedalo prevádzkovému rozsahu národného podniku a jeho organizačnému rozčleneniu.

(5) Deň, ktorým sa v národných podnikoch zriaďujú fondy, ako aj hospodárske obdobie, za ktoré sa poskytujú fondom prídely, určí minister dopravy po dohode s príslušným orgánom jednotnej odborovej organizácie. Od prvého dňa tohto obdobia sa na príslušné národné podniky nevzťahujú ustanovenia § 24 dekrétu č. 104/1945 Sb., o závodných a podnikových radách, v znení zákona č. 188/1948 Sb., ktorým sa menia a doplňujú niektoré ďalšie ustanovenia dekrétu prezidenta republiky o závodných a podnikových radách. Nároky jednotného fondu pracujúcich na podiel na čistom zisku za čas predchádzajúci tomuto dňu zostávajú nedotknuté.“

13. Tretia časť znie:

**„Tretia časť.**
**Hlavné vedenie národných podnikov a dozor nad nimi.**

**§ 22.**

Všeobecné ustanovenia.

(1) Národné podniky sú podriadené hlavnému vedeniu a dozoru štátu.

(2) Úlohy hlavného vedenia a dozoru štátu podľa tohto zákona bližšie určí štatút národných podnikov (§ 25); obstaráva ich minister dopravy, pokiaľ nie sú vyhradené iným orgánom. Minister dopravy môže vykonaním jednotlivých úloh poveriť národné výbory.

(3) Dozoru štátu sú národné podniky podrobené so všetkých stránok svojej činnosti.

(4) Nedotknuté zostávajú predpisy upravujúce všeobecne dozor štátu na dopravné podniky, najmä predpisy upravujúce podnikanie v jednotlivých odvetviach dopravy.

**§ 23.**

Ustanovenia v záujme obrany vlasti.

(1) Pre národný podnik "Československé štátne železnice„ platia vo veciach obrany vlasti a pre jeho pomer k vojenskej správe ustanovenia zákona o dráhach, vzťahujúce sa všeobecne na dráhové podniky. Tieto ustanovenia platia primerane aj pre ostatné národné podniky; minister dopravy po dohode s ministrom národnej obrany vydá o tom podrobnejšie predpisy, prihliadajúc na dôležitosť jednotlivého národného podniku pre obranu vlasti.

(2) Pokiaľ z ustanovenia odseku 1 nevyplýva inak, vzťahujú sa na národné podniky ustanovenia zákona č. 131/1936 Sb., o obrane štátu, platné pre podniky podľa neho registrované."

14. § 25 znie:

**„§ 25.**

Štatút národných podnikov.

Štatút národných dopravných podnikov, ktorý vyhlási vláda nariadením, určí národným podnikom smernice najmä o vedení, organizácii, podnikovom pláne, práci a pracujúcich, starostlivosti o kádry, výrobných prostriedkoch, prevádzke a dopravných výkonoch, finančnom hospodárení, podnikových fondoch pracujúcich a o hlavnom vedení a dozore štátu; označí aj orgány národných podnikov, sídlom ktorých bude určovaný všeobecný súd národných podnikov, a upraví užívanie mena národných podnikov v cudzích jazykoch, štátnych znakov a symbolov, ako aj rovnošiat a služobných odznakov v prevádzke národných podnikov. Vychádzajúc z ducha tohto štatútu, národné podniky postupujú podľa zásad do neho pojatých tak, aby splnily svoje poslanie."

15. § 26 ods. 1 znie:

„(1) Právne úkony, písomnosti, podania na zápis do verejných kníh a do podnikového registra, a úradné úkony potrebné na vykonávanie tohto zákona alebo na prípravy takého vykonávania, ako aj podania národných podnikov na Ministerstvo dopravy sú oslobodené od daní, poplatkov a dávok. To neplatí o obchodnej činnosti národných podnikov, o prevodoch

majetku z národného podniku, ktorými sa nenadobúda správa svereného majetku (§ 8a ods. 1), a o zápisoch zmien do podnikového registra vykonávaných po zápise národného podniku.“

**Čl. II.**

(1) Národné podniky sa oslobodzujú ku dňu 1. januára 1950 od záväzkov z pôžičiek poskytnutých štátom.

(2) Minister financií sa splnomocňuje, aby skoncovanie železničných dlhov, na ktoré sa vzťahuje § 20 zákona č. 168/1949 Sb., o konečnej úprave vnútorného štátneho dlhu a niektorých iných dlhov z doby do 31. decembra 1945, vykonal na účet štátu.

**Čl. III.**

Záložné práva viaznúce na majetku sverenom národným podnikom a určenom na to, aby ho národný podnik trvalo užíval, zanikajú bez náhrady a knihovný súd ich vymaže na návrh národného podniku s odvolaním sa na tento zákon. Záväzky, pre ktoré bolo záložné právo zriadené, zostávajú nedotknuté. Vláda upraví nariadením, za akých podmienok zanikajú iné vecné práva či už knihovné alebo neknihovné na tomto majetku.

**Čl. IV.**

Zmena zápisov vo verejných knihách vedených podľa československého práva, ktoré boly vykonané do dňa začiatku účinnosti tohto zákona, sa vykoná podľa osobitných predpisov. Úprava takých zápisov, ktoré boly vykonané v iných, podľa československého práva vedených úradných registroch a soznamoch, sa vykoná podľa predpisov, ktoré vydá vláda nariadením.

**Čl. V.**

Dňom začiatku účinnosti tohto zákona strácajú platnosť vládne nariadenia č. 123 až 128/1949 Sb., ktorými sa vydávajú organizačné štatúty jednotlivých národných dopravných podnikov, pokiaľ odporujú tomuto zákonu.

**Čl. VI.**

Minister dopravy upraví a v Sbierke zákonov vyhlási úplné znenie zákona č. 311/1948 Sb., ako vyplýva z neskorších predpisov a predpisov čl. I tohto zákona s pripojením čl. II až V a čl. VII tohto zákona.

**Čl. VII.**

Tento zákon nadobúda účinnosť dňom vyhlásenia; vykonajú ho ministri dopravy a financií po dohode so zúčastnenými členmi vlády.

**Gottwald v. r.**

**Dr. John v. r.**

**Zápotocký v. r.**

**Kabeš v. r.**

**Plojhar v. r.**

**za ministra dopravy Petra**

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.